

ایمانوئل کانت:
نقد عقل محض



زندگی
روزانه

۱۳۹۷

www.ketab.ir

این کتاب ترجمه‌ای است از:

"Immanuel Kant: Critique of Pure Reason", by Michelle Grier, in *Central Works of Philosophy*, (Volume 3: The Nineteenth Century), John Shand (ed.), Chesham: Acumen, 2005, pp. 15-41 (ch. 1)

سرشناسه: گریز، میشل، ۱۹۶۰ - م.
عنوان و نام پدیدآور: ایمانوئل کانت، نقد عقل محض / مترجم: آرش جمشیدپور
دبیر مجموعه و ویراستار: حسن عرب.
مشخصات ظاهری: ۸۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۵۰-۳-۸
یادداشت: کتاب حاضر ترجمه‌ای یکی از مقالات جلد سوم از کتاب
"Immanuel Kant: Critique of Pure Reason" به
ویراستاری جان شاند است.
یادداشت: واژه‌نامه.
موضوع: کانت، ایمانوئل، ۱۷۲۴ - ۱۸۰۴ م. — نقد و تفسیر
Kant, Immanuel, 1724-1804 — Criticism and interpretation
موضوع: شناخت (فلسفه)
Knowledge, Theory of
سرشناسه: افروزه، جمشیدپور، آرش، ۱۳۶۵ - م. مترجم
شناسه‌ی افروزه: عرب، حسن، ۱۳۶۶ -
شناسه‌ی افروزه: Shand, John
رده‌بندی دیویی: ۱۲۴
رده‌بندی کتاب‌شناسی ملی: ۵۱۸۷۷۷



زندگی روزانه

www.everydaylife.ir

متون محوری فلسفه

ایمانیه است:

نقد عقل محض

میشل گریز

مترجم: آرش جمشیدپور

دبیر مجموعه و ویراستار:

حسن عرب

طراحی ساختار کتاب:

کارگاه گرافیک سپهر

طراحی صفحات:

پیمان فرگاهی

چاپ یکم: ۱۳۹۷

اجرای جلد:

سید محمدرضا آل یاسین

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

واژه‌پرداز اندیشه

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۵۰-۳-۸

قیمت: ۱۳,۰۰۰ تومان

همه‌ی حقوق محفوظ است.

پیشگفتار/ ۱۱

فصلنامه/ ۱۵

مبحث، معرفت ترکیبی پیشین/ ۱۷

ایده آسمان، تعالی و چرخش کبرنیک

در فلسفه/ ۱۸

شرایط حسنی معرفت

حسیات استعلایی کانت/ ۲۷

تمایز بین پدیدارها و انشای فی نفسه/ ۳۳

شرایط مفهومی معرفت:

تحلیل استعلایی کانت/ ۳۷

نقد مابعدالطبیعه:

دیالکتیک استعلایی کانت/ ۴۷

عقل و توهم استعلایی/ ۴۹

روان شناسی عقلانی، نفس، و مغالطات/ ۵۵

کیهان‌شناسی عقلانی، جهان و تعارض‌ها/ ۵۹

الهیات عقلانی، خدا، و ایده‌آل عقل محض/ ۶۵

کاربرد ایجابی عقل/ ۶۹

یادداشت/ ۷۱

منابعی برای مطالعه‌ی بیشتر/ ۷۳

نمایه/ ۷۷

www.ketab.ir

پرداختن به تاریخ فلسفه چه صورتی دارد؟ اساساً نسبت فلسفه و تاریخ چیست؟ آیا فلسفه ورزی بدون آگاهی از تاریخ فلسفه ناممکن یا دست کم ناشایسته نمی شود؟ پرسش هایی از این دست پیتیه ای به قدمت خود فلسفه دارند؛ از ارسطو، نخستین تاریخ نگار فلسفه، که از سودمندی پرداختن به دیدگاه های پیشینیان به منظور کشف سویه های جدید بحث الهیاتی و بافتن از موضع خود می گوید^۱، تا مباحث پردامنه ای اخیر درباره ی مزیت ضرورت مطالعه ی تاریخی-تکوینی فلسفه^۲. موقعیت خاص فلسفه در میان دیگر دانش ها - نه خد تعالی از برداشت های گوناگون از 'ماهیت' فلسفه است - به این پرسش ادامه داده است؛ برخی، از جمله در میان فیلسوفان تحلیلی، فلسفه را هم جنس علوم تجربی می دانند.

1. Aristotle, *Metaphysics*, trans. by H. Lawson-Tancred, London: Penguin Books 1998, §984a

2. E.g. Rorty, R., Schneewind J.B. and Skinner Q. (eds.) *Philosophy in History*, Cambridge: CUP 1984

و مدعی‌اند همان‌طور که در آموزش علم از تاریخ علم سخنی به میان نمی‌آید، هنگام فلسفه‌آموزی نیز مطالعه‌ی تاریخ فلسفه کاری عبث است.^۱ برخی دیگر فلسفه را در مقابل علوم تجربی و در زمره‌ی علوم انسانی می‌شمارند و از این رو فهم آن را به درک بافتار و شرایط تاریخی-اجتماعی شکل‌گیری‌اش وابسته می‌دانند.^۲ گروهی دیگر برای فلسفه در مقابل دیگر دانش‌ها جایگاهی «اولی» قائل‌اند — خواه به عنوان «دانش پیشینی»، «دانش متقن» (strenge Wissenschaft) یا در هیئت نوعی «خرد جاویدان» (philosophia perennis) — و بنابراین پژوهش در باب حقایق غیرتاریخی فلسفه را چیزی بیش و پیش از مطالعه‌ی عقاید گذشتگان می‌دانند.^۳ در دیگر سوی، کسانی را می‌یابیم که یک‌تنه شأن تاریخ فلسفه را تا حد خود فلسفه برمی‌کشند و فلسفه‌ورزی، یعنی درک درست مسائل فلسفه و حل آن‌ها را جز از طریق مطالعه‌ی تاریخ تک‌شأن میسر نمی‌دانند.^۴ اگر از این جستارهای نظری بگذریم، امروز تاریخ فلسفه (فارغ از جد و چونش) عملاً چه جایگاهی دارد؟ کافی است به اقبال هرچه بیشتر سنت فلسفه‌ی تحلیلی (این اولین و مهم‌ترین متهم نادیده‌گیری تاریخ فلسفه) به مباحث تاریخی، نه‌ای داشته باشیم.^۵ دلیلش احتمالاً این است که همه پذیرفته‌ایم «برای اینکه به درستی بفهمیم چه می‌خواهیم انجام دهیم، باید بفهمیم چگونه به جایی که اکنون رسیده‌ایم».^۶

1. Glock, H.J., "Wittgenstein and History", in Pichler, A. and Säätelä, S. (eds.), *Wittgenstein: The Philosophical and his Works*, Frankfurt a.M.: ontos verlag 2006, pp. 283-4; see MacIntyre A., "The relationship of philosophy to its past", in Rorty and..., *ibid*: pp. 39-40

2. E.g. Williams, B. *Philosophy as a Humanistic Discipline*, Princeton University Press 2008; cf. Rorty, R. "The historiography of philosophy: four genres", in Rorty and..., *ibid*: pp. 57-8

3. Vgl. Kant, I. *Prolegomena*, hrsg. von K. Vorländer, Leipzig: Felix Meiner 1920, S. 1

4. Hegel, G.W.F. *Vorlesungen über die Geschichte der Philosophie I* (Werke 18), Suhrkamp: Frankfurt am Main 1971, S. 18-9 F.

5. E.g. Sorell, T. and Rogers, G.A.J. (eds.) *Analytic Philosophy and History of Philosophy*, Oxford: Clarendon Press 2005

6. Taylor, Ch. "Philosophy and its history", in Rorty and..., *ibid*: p. 28

این فهم — به عبارت دقیق‌تر، این خودآگاهی — چگونه میسر می‌شود؛ با روایت کدام تاریخ؟ بی‌تردید صرف عقایدنگاری (doxography) کفایت نمی‌کند. به علاوه باید از دورهیافت افراطی و متأسفانه شایع پرهیز کرد؛ نه فیلسوفان گذشته را طوری «بازسازی» کنیم که ضرورتاً آن‌ها را به مسائل فلسفی امروزی ربط دهیم و با تقلیل و گاهی سوءتفسیر ماهیت کارشان و نادیده‌گیری وجوه افتراقشان با ما تصویری «روز از آن‌ها بسازیم»؛ و نه اینکه چنان وسواس‌آمیز بر قرائت آن‌ها بر اساس اصطلاحات و بافتار تاریخی زمانه‌ی خودشان تأکید کنیم که در فضای امروزی دیگر نتوانیم از آن‌ها جز به عنوان عتیقه‌هایی در موزه سخن گفت.^۱ البته چنانکه رورتی می‌گوید: «دورهیافت، مادامی که از افراط بیرهیزند، هر یک به جای خود کارکرد مناسب دارند. روشن است که هر اندیشه در بافتار و شرایطی مشخص بیان می‌شود؛ این اینک، آیا ما برای آن بافتار جایگاهی ویژه قائل هستیم یا نه، بستگی به آن چیزی دارد که می‌خواهیم از آن اندیشه به دست آوریم. اگر صرفاً در پی این هستیم که به این اندیشه پیردازیم تا با متفکران گذشته درباره‌ی مسائل امروزی وارد گفت‌وگو شود، موضع فعلی خود را توجیه کنیم، مادامی که به انجام این کار آگاه باشیم، می‌توانیم به این رویکرد میدان دهیم. اما اگر در پی خودآگاهی هستیم، باید تا آنجا که ممکن است به شرایط و لوازم بیان آن اندیشه پیردازیم و از زمان‌پریشی (anachronism) دوری کنیم.»^۲

مجموعه‌ی «متون محوری فلسفه»^۳ که اکنون ترجمه‌ی یکی از «هال»‌ها در قالب این کتابچه در اختیار شماست، از این حیث شاخص است که تاریخ فلسفه را از طریق بررسی و تفسیر آثار بنیادین آن روایت می‌کند. از هر فیلسوفی صرف

1. MacIntyre A., *ibid*:31,39

2. Rorty, R., *ibid*:55

3. *Central Works of Philosophy* (5 vol.), John Shand (ed.), Acumen 2005-6

یک اثر و مشخصاً آنی انتخاب شده که با برنهادها یا دیدگاه‌های انتقادی‌اش هنوز آن فیلسوف را، از برخی جهات، زنده یا قابل ذکر نگاه داشته است. نگارش هر مقاله به یکی از متخصصان آن حوزه سپرده شده است تا این تاریخ متنوع، آشکار یا ناآشکار، به تعدادی موضوع یا مسئله‌ی محدود و مشخص تقلیل نیابد. معرفی نظام فکری هر فیلسوف از طریق بررسی مهم‌ترین آثارش، و نه بالعکس، به خواننده امکان می‌دهد که به جای مطالعه‌ی کلی‌گویی‌های معمول تاریخ‌های فلسفه با خود آثار روبه‌رو شود و نخستین گام جدی را برای فهم افکار فیلسوف مدنظر خود بردارد. مواجهه‌ی مستقیم با متون چیزی ست که امروز ما در فضای پرار از نقد و تفاسیر فلسفه در ایران بیش از پیش بدان نیاز داریم و امید است این مجموعه از می‌رهم به مسیر باشد.

دبیر مجموعه